

CZU: 343.56

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.4\(59\).02](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.4(59).02)

PERSOANELE CARE POT FI TRASE LA RĂSPUNDERE PENALĂ PENTRU MANIPULAREA UNUI EVENIMENT ȘI PENTRU PARIURILE ARANJATE

Gheorghe RENIȚĂ,

doctor în drept, lector universitar, USM
<https://orcid.org/0000-0003-2722-009X>

SUMAR

În Republica Moldova, persoanele fizice și, respectiv, persoanele juridice pot fi trase la răspundere penală pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate. S-a constatat că subiectul infracțiunii de pariuri aranjate are calitatea specială de persoană care cunoaște cu certitudine despre existența unei înțelegeri privind trucarea evenimentului de pariat. De asemenea, nu este exclus ca subiect al infracțiunii de pariuri aranjate să fie chiar organizatorul pariului. De altfel, aceste jocuri de noroc nu pot să funcționeze și să se mențină decât dacă cei care pun mize, în marea lor majoritate, pierd mai mult decât câștigă. Nu în ultimul rând, s-a stabilit că cei care comit fapte prejudiciabile în cyberspațiu, susceptibile să angajeze răspunderea penală pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate (și nu doar), nu pot rămâne *incognito*. Ei trebuie identificați și diferiți justiției.

Cuvinte-cheie: *subiect al infracțiunii, persoană fizică, persoană juridică, vârsta răspunderii penale, pariu, manipularea competițiilor sportive.*

I. Introducere

Persoanele care pot fi trase la răspundere penală au calitatea de „subiect al infracțiunii”. Din punct de vedere conceptual, „subiect al infracțiunii este persoana care a comis o faptă prevăzută de legea penală și care, în baza faptului că posedă toate semnele prevăzute de lege pentru această categorie de subiect, este pasibilă de răspundere penală” [10, p. 207].

Bref, în sensul Codului penal al Republicii Moldova (CP RM), prin „subiect al infracțiunii” trebuie de înțeles persoana care a comis o infracțiune.

PERSONS WHO CAN BE CRIMINALLY LIABLE FOR HANDLING AN EVENT AND FOR ARRANGEMENT BETS

SUMMARY

In the Republic of Moldova, individuals and legal entities, respectively, can be held criminally liable for handling an event and for arranged bets. It was found that the subject of the offense of arranged betting has the special quality of a person who knows with certainty about the existence of an agreement regarding the cheating of the betting event. It is also not excluded that the organizer of the arranged bet may be the organizer of the bet. In fact, these games of chance can only work and be maintained if the majority of those who bet, lose more than they win. Last but not least, it has been established that those who commit harmful acts in cyberspace, who are liable to criminal liability for handling an event and for arranged bets (and not only), cannot remain *incognito*. They need to be identified and differentiated from justice.

Key-words: *subject of the crime, natural person, legal person, age of criminal responsibility, bet, handling of sports competitions.*

În acest studiu ne propunem să analizăm particularitățile persoanelor (*i.e.* subiectul infracțiunii) care pot fi trase la răspundere penală pentru manipularea unui eveniment (conform art. 242¹ CP RM, constituie manipulare a unui eveniment încurajarea, influențarea sau instruirea unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat să întreprindă acțiuni care ar produce un efect viciat asupra evenimentului respectiv, cu scopul de a obține bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană) și pentru pariurile aranjate (potrivit art. 242² CP RM, pariurile aranjate presupun pariarea pe un eveniment sportiv sau pe un alt eveniment de pariat, fie informarea altor persoane despre existența unei înțelegeri în privința trucării aceluși eveniment cu intenția de a le determina să participe la pariul respectiv, săvârșită de către o persoană care cunoaște cu certitudine despre existența unei înțelegeri privind trucarea aceluși eveniment).

II. Discuții și rezultate

Subiect al infracțiunilor prevăzute la art. 242¹ și 242² CP RM poate fi: 1) persoana fizică și 2) persoana juridică.

Cu privire la **subiectul infracțiunii-persoană fizică**, conform art. 17 din Codul civil, „[p]ersoană fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile”.

Este știut faptul că, pentru aplicarea răspunderii penale, subiectul infracțiunii-persoană fizică trebuie să aibă o anumită vârstă. În doctrină se susține: „[c]apacitatea persoanei de a înțelege caracterul prejudiciabil al celor comise, precum și de a dirija propriile acțiuni sunt în strictă dependență de vârsta subiectului [infracțiunii]. Prin urmare, vârsta nu constituie, pur și simplu, un număr de ani trăiți de persoana fizică. În dreptul penal vârsta are o altă semnificație, și anume: acea de categorie juridică ce determină aptitudinea persoanei de a discerne între bine și rău” [16, p. 113].

În cazurile *T. v. Regatul Unit* [28, § 92-100] și *V. v. Regatul Unit* [29, § 62-80], Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a notat că, în ciuda faptului că Marea Britanie a stabilit o vârstă minimă foarte scăzută pentru răspunderea penală, de 10 ani, în raport de alte state europene, instituirea unei astfel de limite nu poate fi considerată disproporționată. Prin urmare, CtEDO a decis că tragerea la răspundere penală a unor minori de 10 ani [în speță, doi minori de 10 ani au fost trași la răspundere penală pentru răpirea și uciderea unui copil de 2 ani] nu constituie, în sine, o încălcare a art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), conform căreia „[n]imeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante”.

Din art. 21 alin. (1) și (2) CP RM desprindem că poate fi tras la răspundere penală pentru manipularea unui eveniment și pentru pariurile aranjate subiectul infracțiunii-persoană fizică care a împlinit vârsta de 16 ani. Persoana poate conștientiza, la această vârstă, caracterul ilegal al faptei manifestate în încurajarea, influențarea sau instruirea unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat să întreprindă acțiuni care ar produce un efect viciat asupra evenimentului respectiv, cu scopul de a obține bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană (art. 242¹ CP RM), precum și al faptei de pariere pe un eveniment sportiv sau pe un alt eveniment de pariat, fie în informarea altor persoane despre existența unei înțelegeri în privința trucării aceluși eveniment cu scopul de a le determina să participe la pariul respectiv, comisă de către o persoană care cunoaște cu certitudine despre existența unei înțelegeri privind trucarea aceluși eveniment (art. 242² CP RM).

Nu este suficient ca persoana să fi atins o anumită vârstă pentru a fi trasă la răspundere penală. Mai este necesar ca aceasta să fie aptă de a conștientiza

caracterul prejudiciabil al faptei comise, precum și să aibă posibilitatea de a-și dirija propriul comportament [16, p. 117]. Conform art. 22 CP RM, responsabilitatea este starea psihologică a persoanei care are capacitatea de a înțelege caracterul prejudiciabil al faptei, precum și capacitatea de a-și manifesta voința și a-și dirija acțiunile. În cazul infracțiunilor prevăzute la art. 242¹ și 242² CP RM (și nu doar), legislatorul prezumă că persoana care a atins vârsta de 16 ani are facultatea de a conștientiza caracterul prejudiciabil al faptei comise, precum și posibilitatea de a-și dirija conduita. Această prezumție este relativă. Astfel, art. 143 alin. (1) pct. 3) din Codul de procedură penală prevede că organul de urmărire penală sau instanța de judecată dispune efectuarea expertizei judiciare în cazurile în care apar îndoieli privind starea de responsabilitate a bănuțului, învinutului sau inculpatului.

În varianta-tip a infracțiunii de manipulare a unui eveniment prevăzută la art. 242¹ alin. (1) CP RM, legislatorul nu a conferit făptuitorului o anumită calitate specială [6, p. 111; 17, p. 221]. În schimb, în cazul variantei agravate a infracțiunii consemnate la art. 242¹ alin. (2) CP RM, manipularea unui eveniment este comisă de un antrenor, un agent al sportivului, un membru al juriului, un proprietar de club sportiv sau de o persoană care face parte din conducerea unei organizații sportive. Astfel, doar în cazul dispoziției de la art. 242¹ alin. (2) CP RM atestăm expres prezența unui subiect special al infracțiunii de manipulare a unui eveniment, *i.e.* antrenor, un agent al sportivului, un membru al juriului, un proprietar de club sportiv sau o persoană care face parte din conducerea unei organizații sportive.

Totuși, în baza art. 242¹ alin. (1) CP RM, pe lângă pedeapsa amenzii sau a închisorii, persoana fizică trebuie privată de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani. Totodată, potrivit art. 65 alin. (1) CP RM, „[p]rivarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate constă în interzicerea de a ocupa o funcție sau de a exercita o activitate de natura aceleia de care s-a folosit condamnatul la săvârșirea infracțiunii” [evid. ns.]. Astfel, pedeapsa în discuție poate fi aplicată doar unui subiect special. În cazul art. 242¹ alin. (1) CP RM, ea are un câmp de aplicare restrâns, *i.e.*: doar la acele ipoteze în care făptuitorul a făcut uz de funcția pe care o ocupă sau de activitatea pe care o exercită pentru încurajarea, influențarea sau instruirea unui participant la un eveniment sportiv sau la un eveniment de pariat să întreprindă acțiuni care ar produce un efect viciat asupra evenimentului respectiv, cu scopul de a obține bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană.

Reiterăm că infracțiunea de manipulare a unui eveniment în varianta tip nu implică *eo ipso* existența unui subiect special. Această constatare rezultă

din textul art. 242¹ alin. (1) CP RM. În consecință, suscită reticență descrierea categoriilor de pedepse aplicate subiectului-persoană fizică în sancțiunea de la art. 242¹ alin. (1) CP RM.

Cel mai probabil, a fost comisă o eroare tehnico-legislativă, care are ca efect imposibilitatea aplicării art. 242¹ alin. (1) CP RM în situațiile când subiectul-persoană fizică al infracțiunii în discuție nu ocupă o anumită funcție, fie nu exercită o anumită activitate de care să se folosească la comiterea ilicitului penal analizat [17, p. 221].

Realizând un excurs istoric indispensabil, constatăm că această eroare a fost sesizată *ab initio*. În particular, în Avizul Direcției Juridice a Parlamentului Republicii Moldova la unul dintre proiectele de lege care au stat la baza adoptării art. 242¹ CP RM s-a atenționat că: „[d]ispoziția art. 394 CP RM (*i.e.* infracțiunea proiectată de fraudare a meciurilor, prototipul art. 242¹ CP RM – *n.a.*) indică cercul de subiecți ai acestei componente de infracțiuni, însă considerăm că la fraudarea rezultatului în sport pot participa și persoane din afara participanților sau celor care au o atribuție nemijlocită la sport, dar care sunt interesate de rezultatul competiției sportive [...]”. Având în vedere că la fraudarea rezultatelor sportive pot participa nu doar persoanele care au funcții de conducere în sport, în sancțiunea propusă în art. 394 CP RM urmează să fie revăzută expresia „cu privarea de dreptul de a conduce organizații sportive pe un termen de până la 5 ani” [2]. Această sugestie, care, de altfel, este valabilă, *mutatis mutandis*, și în contextul art. 242¹ alin. (1) CP RM, a fost ignorată.

S-ar putea să ni se reproșeze și să se afirme că pedeapsa – privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate – poate fi aplicată chiar și atunci când nu ar exista neapărat un subiect special (cu excepția poziției de antrenor, agent al sportivului, membru al juriului, proprietar de club sportiv sau de persoană care face parte din conducerea unei organizații sportive), deoarece pedeapsa în discuție este impusă de lege cu titlu obligatoriu (nefiind lăsată la discreția instanței de judecată) și ar îndeplini rolul unei obligații negative pe viitor, *i.e.*: prohibiția pentru persoana fizică de a accede în anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate. Dar această deslușire reprezintă o interpretare izolată a art. 242¹ alin. (1) CP RM, fără o corelare cu prevederile art. 65 alin. (1) CP RM, și este în detrimentul făptuitorului, ceea ce este interzis *ope legis* [art. 3 alin. (2) CP RM]. În practica judiciară a României au fost considerate nelegale soluțiile potrivit cărora inculpatul a fost condamnat la pedeapsa complementară analizată, chiar dacă acesta nu s-a folosit în activitatea infracțională de funcția sau activitatea pe care o desfășura în mod normal [4, p. 369]. Mai mult, în jurisprudența [20, § 161; 25, § 57] sa constată, CtEDO a menționat că imperfecțiunile legislative legate de stabilirea pedepsei nu pot fi suportate de către făptuitor. În caz contrar, se va încălca principiul *nulla poena sine lege*.

Așadar, este nejustificată restrângerea cercului de subiecți ai infracțiunii de manipulare a unui eveniment. Din acest motiv, achiesăm recomandarea autorilor S. Brînza și V. Stati ca sancțiunea de la art. 242¹ alin. (1) CP RM să fie modificată, după cum urmează: textul „în ambele cazuri, cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate” trebuie să substituie expresia „în ambele cazuri, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate” [17, p. 222]. În eventualitatea unei asemenea rocade legislative, instanței de judecată i-ar reveni sarcina să stabilească în fiecare caz particular dedus judecării, mai întâi, dacă făptuitorul a făcut uz sau nu de funcția pe care o ocupă ori de activitatea pe care o exercită, iar mai apoi, în funcție de răspuns, să aplice (în caz afirmativ) sau nu (în caz negativ) pedeapsa menționată [12].

Cu privire la **subiectul infracțiunii-persoană juridică**, conform art. 171 alin. (1) din Codul civil, „[p]ersoana juridică este subiectul de drept constituit în condițiile legii, având o organizare de sine stătătoare și un patrimoniu propriu și distinct, afectat realizării unui anumit scop conform cu legea, ordinea publică și bunele moravuri”.

Din art. 173 al Codului civil aflăm că persoanele juridice pot fi de drept public sau de drept privat. Totodată, art. 174 din același act normativ stabilește că statul și unitățile administrativ-teritoriale sunt persoane juridice de drept public.

Totuși, din perspectivă juridico-penală, statul și autoritățile publice sunt exceptate de la răspundere penală. Această constatare decurge din art. 21 alin. (3) CP RM.

În doctrină [1, p. 380] s-a susținut că toate persoanele juridice, inclusiv statul și autoritățile publice, pot fi trase la răspundere penală, propunându-se ca expresia „cu excepția statului și a autorităților publice” să fie înlăturată din Codul penal al României din 2009 [art. 135 alin. (1)]. Și în raport cu Codul penal al Republicii Moldova s-a pledat în favoarea angajării răspunderii penale a persoanelor juridice de drept public. S-a invocat că, în virtutea principiului constituțional al egalității persoanelor în fața legii, este închitabil ca pentru aceeași faptă o persoană juridică să fie sancționată sau nu în dependență de faptul dacă aparține dreptului public sau privat [18]. În contrast, s-a afirmat că „răspunderea penală a statului ar fi o aberație juridică, întrucât statul, având monopolul dreptului de a pedepsi, nu se poate pedepsi pe sine însuși” [3, p. 104]. Deși limbajul acestei afirmații pare „tăios”, în esență, suntem de acord cu ea, cu precizarea că statul ar putea fi tras la răspundere în contextul dreptului internațional penal.

Prin urmare, doar persoana juridică de drept privat poate fi subiect al infracțiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate.

Spre deosebire de art. 242² CP RM, în cazul art. 242¹ CP RM persoana juridică poate fi trasă la răs-

pundere doar în ipoteza variantei-tip a infracțiunii de manipulare a unui eveniment. Aceasta – deosece varianta agravată a infracțiunii de manipulare a unui eveniment, prevăzută la art. 242¹ alin. (2) CP RM, nu prevede pedepse pentru persoana juridică, iar în conformitate cu art. 21 alin. (4) CP RM, „[p]ersoanele juridice, cu excepția autorităților publice, răspund penal pentru infracțiunile pentru săvârșirea cărora este prevăzută sancțiune pentru persoanele juridice în Partea specială din prezentul cod”.

Persoana juridică (de drept privat) poate răspunde penal pentru comiterea infracțiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate în condițiile art. 21 alin. (3) CP RM. Acest articol prevede că persoana juridică, cu excepția autorităților publice, poate fi trasă la răspundere penală pentru o faptă prevăzută de legea penală, dacă aceasta nu a îndeplinit sau a îndeplinit necorespunzător dispozițiile directe ale legii ce stabilesc îndatoriri sau interdicții privind efectuarea unei anumite activități și se constată cel puțin una din următoarele circumstanțe:

- a) fapta a fost comisă în interesul persoanei juridice respective de către o persoană fizică împuternicită cu funcții de conducere, care a acționat independent sau ca parte a unui organ al persoanei juridice;
- b) fapta a fost admisă sau autorizată, sau aprobată, sau utilizată de către persoana împuternicită cu funcții de conducere;
- c) fapta a fost comisă datorită lipsei de supraveghere și control din partea persoanei împuternicite cu funcții de conducere.

Aceste condiții sunt alternative. Totodată, alin. (3¹) al aceluiași articol prevede că o persoană fizică se consideră împuternicită cu funcții de conducere dacă are cel puțin una din următoarele funcții: (i) de reprezentare a persoanei juridice; (ii) de luare a deciziilor în numele persoanei juridice; (iii) de exercitarea a controlului în cadrul persoanei juridice.

În același sens, conform art. 18 din Convenția Consiliului European privind manipularea în competițiile sportive, „[f]iecare Parte va adopta astfel de măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că persoanele juridice pot fi trase la răspundere pentru infracțiunile menționate în articolele 15 [infracțiunile relaționate cu manipularea competițiilor sportive], 16 [ascunderea veniturilor infracțiunilor relaționate cu manipularea competițiilor sportive] și 17 [complicitatea și tănuirea] din Convenție, dacă ele au fost comise pentru beneficiul lor de către altă persoană fizică, care a acționat fie individual sau în calitate de membru al unei organizații a persoanei juridice, care deține funcție de conducere în cadrul companiei, în baza: a) unei procuri de reprezentare a persoanei juridice; b) împuternicirii de a lua decizii în numele persoanei juridice; c) împuternicirii de a exercita control în cadrul companiei”.

Astfel, se pare că este vorba de o răspundere penală prin „ricșeu”. În contextul art. 242² CP RM,

subiect al infracțiunii-persoană juridică poate fi chiar organizatorul pariului [17, p. 235], *i.e.* Loteria Națională a Moldovei (împreună cu partenerul său privat). Aceasta rezultă implicit din prevederea de la art. 46 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 291/2016, normă care interzice participarea la pariuri a fondatorilor (membriilor, acționarilor/asociaților), conducătorilor organizatorului de pariuri la agenții de pariuri și totalizatoare. Desigur, în această ipoteză, victimă a infracțiunii de pariuri aranjate poate fi doar participantul la pariul prejudiciat, nu și organizatorul pariului [17, p. 235].

Persoanele juridice aflate în conflict cu legea penală ar putea întreprinde diferite acțiuni pentru a evita răspunderea penală, *e.g.*, fuziune, dizolvare etc. Unii legislatori au conștientizat acest lucru. În acest sens, conform art. 493 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură penală al României [7], judecătorul de drepturi și libertăți, fie cel de cameră preliminară, fie instanța de judecată, poate dispune interdicția inițierii sau suspendarea fuziunii, a divizării sau a reducerii capitalului social al persoanei juridice care a început anterior. Art. 495 alin. (4) din Cod impune obligația unei persoane juridice implicate într-un proces penal să comunice în 24 de ore orice intenție de fuziune, divizare, dizolvare, reorganizare, lichidare sau reducere a capitalului social.

În literatura juridică s-a sugerat legislatorului Republicii Moldova să completeze Codul de procedură penală cu un articol care ar stabili un șir de măsuri preventive aplicabile persoanei juridice. Conform prevederilor propuse, judecătorul, în cursul urmăririi penale, la propunerea procurorului, sau instanța, în cursul judecății, poate dispune, dacă există motive temeinice care justifică presupunerea rezonabilă că persoana juridică a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și numai pentru a se asigura buna desfășurare a procesului penal, una sau mai multe dintre următoarele măsuri preventive: a) suspendarea procedurii de dizolvare sau lichidare a persoanei juridice; b) suspendarea fuziunii, divizării sau reducerii capitalului social al persoanei juridice; c) interzicerea unor operațiuni patrimoniale specifice, susceptibile de a antrena diminuarea semnificativă a activelor patrimoniale sau insolvența persoanei juridice; d) interzicerea de a încheia anumite acte juridice, stabilite de organul judiciar; e) interzicerea de a desfășura activități de natura celor în exercițiu sau cu ocazia cărora a fost comisă infracțiunea [5].

Ar fi oportun ca legislatorul Republicii Moldova să mediteze asupra posibilității implementării acestei recomandări.

Legislatorul României a mers și mai departe. Astfel, art. 151 alin. (1) din Codul penal al României din 2009 instituie regula transferării răspunderii penale, în sensul că, în cazul pierderii personalității juridice prin fuziune, absorbție sau divizare, intervenită după comiterea infracțiunii, răspunderea penală și consecințele acesteia se vor angaja în sarcina persoanei juridice create prin fuziune, în sarcina

persoanei juridice absorbante, în sarcina persoanelor juridice care au fost create prin divizare sau care au dobândit fracțiuni din patrimoniul persoanei divizate. Aceași regulă este garantată și în faza execuțională a pedepsei de prevederile art. 496 din Codul de procedură penală al României, care stabilesc că persoana juridică rezultată prin fuziune, absorbție sau care a dobândit fracțiuni din patrimoniul persoanei divizate preia obligațiile și interdicțiile persoanei juridice condamnate.

În cazul *Varvara v. Italia*, CtEDO a subliniat că „din principiul legalității din dreptul penal decurge o consecință de importanță cardinală: interdicția de a pedepsi o persoană în cazul în care infracțiunea a fost comisă de o altă persoană” [30, § 63]. Ea a accentuat că, „deși este adevărat că orice persoană trebuie să poată stabili în orice moment ceea ce este permis și ceea ce este interzis, prin intermediul unor legi clare și detaliate, este de neconceput existența unui sistem care să pedepsească o persoană pentru o faptă comisă de altcineva” [30, § 66]. Acest raționament a fost reluat de Marea Cameră a CtEDO în cazul *G.I.E.M. SRL și alții v. Italia* în raport cu patru persoane juridice care, deși au fost pedepsite, ele nu au avut nicio calitate în procesul penal. În consecință, Curtea de la Strasbourg a constatat încălcarea art. 7 CEDO [23, § 274].

Prin urmare, regula transferării răspunderii penale în cazul persoanei juridice pare discutabilă din perspectiva principiului caracterului personal al răspunderii penale, prevăzut la art. 6 CP RM. În orice caz, amintim că răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea persoanei fizice pentru infracțiunea comisă [art. 21 alin. (5) CP RM]. Pentru comiterea uneia și aceleiași infracțiuni, la răspundere penală poate fi trasă atât persoana juridică, cât și persoana fizică care activează în cadrul persoanei juridice. Potrivit Curții Constituționale, „[a]ceastă politică a legislatorului [...] se încadrează în marja sa de discreție și nu contravine Constituției” [8]. În această ipoteză nu se încalcă principiul *ne bis in idem*, pentru că sunt trase la răspundere penală două persoane diferite: o persoană fizică și alta juridică. Această concluzie decurge și din jurisprudența CtEDO [27, § 51], precum și din jurisprudența CJUE [24, § 19].

Trebuie să mai facem o precizare: subiectul infracțiunii de pariuri aranjate – indiferent de faptul dacă este vorba de o persoană fizică sau de o persoană juridică de drept privat – are calitatea specială de persoană care cunoaște cu certitudine despre existența unei înțelegeri privind trucarea evenimentului de pariat. Ar putea cunoaște cu certitudine despre existența unei înțelegeri privind trucarea evenimentului de pariat: participantul la un eveniment sportiv și/sau de pariat; antrenorul; agentul de jucători; membrul juriului; proprietarul de club sportiv; persoana care face parte din conducerea unei organizații sportive etc. [17, p. 235]. De regulă, informația despre existența unei înțelegeri privind trucarea evenimentului de pariat este „vândută”,

fapt confirmat în practica judiciară [9, 14, 15]. Dar acest aspect nu contează la calificare, ci poate fi luat în considerare la individualizarea pedepsei. În fine, dacă persoana nu cunoaște cu certitudine că evenimentul este trucat și pune o miză pe acesta, atunci art. 242² CP RM nu poate fi aplicat.

În altă ordine de idei, cei care comit fapte prejudiciabile în cyberspațiu, susceptibile să angajeze răspunderea penală potrivit art. 242¹ și 242² CP RM (și nu doar), nu pot rămâne *incognito*. Oricât de important ar fi, anonimatul pe internet trebuie totuși să se concilieze cu alte imperative [13, p. 238]. În acest sens, în Rezoluția Parlamentului European din 14 martie 2013 referitoare la aranjarea meciurilor și corupția în sport se accentuează că „este necesar să se adopte măsuri pentru a combate [...] părierea anonimă” [22].

Și CtEDO a subliniat în cazul *K.U. v. Finlanda* [26, §§ 47-50] că protecția intereselor victimelor infracțiunilor reclamă existența unui remediu apt să identifice adevăratul făptuitor, chiar dacă acesta a acționat pe internet sub protecția anonimului, și, respectiv, să fie deferit justiției. În caz contrar, statul nu-și va respecta obligațiile pozitive care i se incumbă în baza CEDO [19, p. 197-211]. Sub acest aspect, potrivit alin. (1) art. 18 din Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică, „[f]iecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a conferi autorităților sale competente dreptul de a ordona: a) unei persoane prezente pe teritoriul său să comunice datele informatice menționate, aflate în posesia sau sub controlul său, care sunt stocate într-un sistem informatic ori pe un suport de stocare informatic și b) unui furnizor de servicii care oferă prestații pe teritoriul părții să comunice datele din posesia sau de sub controlul său referitoare la abonați și la astfel de servicii”.

La nivel național, această prevedere a fost implementată în art. 5 și 7 din Legea Republicii Moldova nr. 20 din 3 februarie 2009 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice [11].

Sintetizând, constatăm că, *de lege lata*, există o obligație specifică din partea furnizorilor de servicii de telecomunicații să prezinte date informatice, inclusiv date despre abonați, ca răspuns la o cerere formulată de organul de urmărire penală sau de instanța de judecată.

În consecință, necesitatea identificării făptuitorului în vederea tragerii la răspundere penală prevalează asupra respectării confidențialității (anonimatului) în cyberspațiu.

III. Concluzii

Ca rezultat al studiului efectuat, am ajuns la următoarele concluzii.

- 1) În varianta-tip a infracțiunii de manipulare a unui eveniment, prevăzută la art. 242¹ alin. (1) CP RM, legislatorul nu a conferit făptuitorului o anumită calitate specială. Din acest motiv, suscită reticență textul „în ambele cazuri, cu privarea de drep-

tul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate” din art. 242¹ alin. (1) CP RM.

- 2) Subiectul infracțiunii de pariuri aranjate are calitatea specială de persoană care cunoaște cu certitudine despre existența unei înțelegeri privind trucarea evenimentului de pariat. Ar putea cunoaște cu certitudine despre existența unei înțelegeri privind trucarea evenimentului de pariat: participantul la un eveniment sportiv și/ sau de pariat; antrenorul; agentul de jucători; membrul juriului; proprietarul de club sportiv; persoana care face parte din conducerea unei organizații sportive etc. Dacă persoana nu cunoaște cu certitudine că evenimentul este trucat și pune o miză pe acesta, atunci art. 242² CP RM nu poate fi aplicat.
- 3) Nu este exclus ca subiect al infracțiunii prevăzută la art. 242² CP RM să fie chiar organizatorul pariului. De altfel, aceste jocuri de noroc nu pot să funcționeze și să se mențină decât dacă cei care pun mize, în marea lor majoritate, pierd mai mult decât câștigă.
- 4) Cei care comit fapte prejudiciabile în cyberspațiu, susceptibile să angajeze răspunderea penală potrivit art. 242¹ și 242² CP RM (și nu doar), nu pot rămâne *incognito*. Oricât de important ar fi, anonimatul pe internet trebuie, totuși, să se concilieze cu alte imperative. În acest sens, imperativul identificării făptuitorului care a comis infracțiunile de manipulare a unui eveniment și de parirui aranjate (în vederea tragerii la răspundere penală) prevalează asupra respectării confidențialității (anonimatului) în cyberspațiu.

Referințe bibliografice:

1. Antoniu G. (coord.). *Explicații preliminare ale noului Cod penal: Art. 53-187*, vol. II. București: Universul Juridic, 2011. 592 p.
2. Avizul Direcției Juridice a Parlamentului Republicii Moldova la proiectul de lege nr. 1246 din 8 septembrie 2012 pentru modificarea și completarea Codului penal nr. 985-XV din 18 aprilie 2002. <https://bit.ly/3gumIN6> (vizitat 10.10.2021).
3. Basarab M., Pașca V., Mateuș Gh. ș.a. *Codul penal comentat: Partea generală*, vol. I. București: Hamangiu, 2007. 744 p.
4. Bulai C., Mitrache C., Mitrache Cr. ș.a. *Drept penal. Partea generală*, ediția a VII-a. București: Universul Juridic, 2012. 476 p.
5. Buruiană O., Botnaru S. Răspunderea penală a persoanei juridice. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*. Seria „Științe sociale”, 2015, nr. 8(88), p. 77-80.
6. Brînză S., Stati V. *Tratat de drept penal. Partea specială*, vol. II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p.
7. Codul de procedură penală al României, nr. 135 din 1 iulie 2010. În: *Monitorul Oficial al României*, 2010, nr. 486.
8. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 68 din 14 mai 2019 de inadmisibilitate a sesizării nr.87g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 362¹ din Codul penal. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 230-237.
9. Decizia Curții de Apel Chișinău din 4 iunie 2019. Dosarul nr. 1r-121/19. <https://bit.ly/2Xq4TaW> (vizitat 10.10.2021).
10. Grama M., Botnaru S., Șavga A. ș.a. *Drept penal. Partea generală*, vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012. 328 p.
11. Legea privind prevenirea și combaterea criminalității informatice. Nr. 20 din 03.02.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 11-12.
12. Reniță Gh. Tratatul sancționator al infracțiunilor de manipulare a unui eveniment și de pariuri aranjate (art.242¹ și 242² CP RM). În: *Perspectivelor și problemele integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației: Conferință științifică internațională* (7 iunie 2016, Cahul). Vol. I. Cahul: Tipografia Centrografic, 2017, p. 87-93.
13. Reniță Gh. Controverse legate de răspunderea penală pentru manipularea unui eveniment și pariurile aranjate săvârșite în cyberspațiu. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*, Seria „Științe sociale”, 2017, nr. 8(108), p. 223-245.
14. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 1 martie 2019. Dosarul nr. 1-163/18. <https://bit.ly/3eaWfJG> (vizitat 10.10.2021).
15. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 10 decembrie 2018. Dosarul nr. 1-163/18. <https://bit.ly/3aYeRnQ> (vizitat 12.10.2021).
16. Serbinov A. *Răspunderea penală pentru infracțiunile contra securității publice exprimate în manipulări ilegale cu arme și muniții*. Teză de doctor în drept, Chișinău, 2019. 199 p.
17. Stati V. *Infracțiuni economice: Note de curs*, ediția a III-a, revăzută și actualizată. Chișinău: CEP USM, 2019. 600 p.
18. Ulianoschi X., Dogaru M. Sfera persoanelor juridice care răspund din punct de vedere penal. În: *Revista Națională de Drept*, 2014, nr. 11, p. 2-8.
19. Ashworth A. *Positive Obligations in Criminal Law*. Oxford and Portland, Oregon: Hart, 2013. 232 p.
20. *Alimucaj v. Albania*, no. 20134/05, 7 February 2012, § 161, ECHR. <https://bit.ly/3c7nBYz> (vizitat 11.10.2021)
21. Council of Europe Convention on the Manipulation of Sports Competitions, Magglingen/Macolin, 18.IX.2014 (CETS No. 215). <https://goo.gl/j9NVQw> (vizitat 10.10.2021).
22. European Parliament resolution of 14 March 2013 on match-fixing and corruption in sport (2013/2567(RSP)). <https://goo.gl/9nsEnq> (vizitat 12.10.2021).
23. *G.I.E.M. S.r.l. and Others v. Italy* [GC], nos. 1828/06 and 2 others, 28 June 2018, § 274, ECHR. <https://bit.ly/2uomrrD> (vizitat 11.10.2021).
24. Judgment of the 5 April 2017, Orsi, Cases C-217/15 and C-350/15, § 19, EU:C:2017:264. <https://bit.ly/2UXBkLY> (vizitat 11.10.2021).
25. *Koprivnikar v. Slovenia*, no. 67503/13, 24 January 2017, § 57, ECHR. <https://bit.ly/2TJ83UC> (vizitat 12.10.2021).
26. *K.U. v. Finland*, no. 2872/02, 2 December 2008, §§ 47-50, ECHR. <https://bit.ly/3eFKeFt> (vizitat 10.10.2021).
27. *Pirttimäki v. Finland*, no. 35232/11, 20 May 2014, § 51, ECHR. <https://bit.ly/3hEeWRx> (vizitat 14.10.2021).
28. *T. v. the United Kingdom* [GC], no. 24724/94, 16 December 1999, §§ 92-100, ECHR. <https://bit.ly/30Mq7BF> (vizitat 13.10.2021).
29. *V. v. the United Kingdom* [GC], no. 24888/94, 16 December 1999, §§ 62-80, ECHR. <https://bit.ly/3dbhiDL> (vizitat 13.10.2021).
30. *Varvara v. Italy*, no. 17475/09, 29 October 2013, § 63, ECHR. <https://bit.ly/2Bj87UA> (vizitat 10.10.2021).

